

Via tankmelk 20 procent positief

Westen van Nederland opvallend meer besmet met Neosporaparasiet

Het tankmelkonderzoek van de Nederlandse Gezondheidsdienst voor Dieren biedt sinds kort een eenvoudige mogelijkheid voor melkveebedrijven om op Neospora te screenen. Met ongeveer 2500 deelnemende bedrijven wijzen de voorlopige resultaten in de richting van 20 procent met meer dan 15 procent besmette dieren.

Slechts bij vijftig procent van de abortusgevallen is de oorzaak bekend volgens cijfers van de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) in Nederland. In gemiddeld 14 tot 17 procent van de gevallen is besmetting met de parasiet *Neospora caninum* de oorzaak van het afstoten van het ongeboren kalf. Neospora is hiermee de grootste bekende oorzaak van aborteren bij het rund. Nederland is sinds langere tijd voorloper in het veldonderzoek op deze parasiet, die al sinds 1989 in beeld is.

De onderzoeksresultaten over de Neosporabesmettingen in Nederland wijzen nog steeds in de richting van 70 tot 80 procent bedrijven met één of meer besmette dieren. Op nationaal niveau komt dit aantal volgens cijfers uit de specifieke monitoring neer op 22,7 procent van de bedrijven met meer dan 15 procent van de melkveestapel besmet. Het recent opgerichte melktankabonnement ondersteunt veehouders in de screening van hun bedrijf op de besmetting. Per vier maanden onderzoekt de GD via een tankmelkmonster op de Neosporaparasiet. 'In totaal zijn op het abonnement 2453 melkveehouders of ongeveer 10 procent van de Nederlandse bedrijven aangesloten', meldt Couzijn Bos, marketingmanager sector Rund bij de GD. 'Bij ruim 400 bedrijven zijn sinds de start in verschillende tankmelkronden afweerstoffen in de melk aangetoond. Pas wanneer afweerstoffen zijn aangetoond bij meer dan 15 procent van de melkveestapel geeft dit aanleiding tot een positief resultaat van de tankmelk.'

Tankmelkabonnement

De besmettingsgraad volgens de metingen van het tankmelkabonnement ligt in elk geval in de lijn van de vooropgestelde verwachtingen. 'De huidige 20 procent opgespoorde bedrijven via het tankmelk-

Thomas Dijkstra: 'Genezing van besmette dieren niet aan de orde'

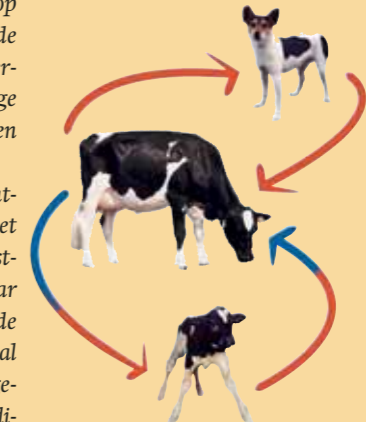
Hond nog grotere boosdoener dan gedacht

Besmetting met de Neosporaparasiet kan op twee manieren. In het ene geval gaat het om een verticale overdracht waarbij de parasiet via de placenta doorgaat van de koe op het ongeboren kalf. Een besmette koe bezit gemiddeld tachtig procent kans op een geïnfecteerd kalf. De kans op overdracht neemt met de pariteit van het moederdier af tot een percentage van 66 bij vierdekalfs- en oudere dieren.

Bij het tweede overdrachtmechanisme komt het onderscheid in tussengastheer en eindgastheer naar voren. In de zogenaamde tussengastheer, in dit geval het rund, vindt een ongeslachtelijke vermenigvuldiging van de parasiet plaats. Bij deze dieren is alleen verticale overdracht van koe op kalf mogelijk en bestaat er geen kans op onderlinge besmetting tussen koeien.

In eindgastheren vindt geslachtelijke vermenigvuldiging van Neospora plaats die aanleiding geeft tot besmette uitwerpselen. Op die manier ontstaat de kans op een horizontale verspreiding binnen de veestapel. 'Bij uitscheiding van eitjes via uitwerpselen in het

voer kan rundvee op een horizontale manier besmet raken met Neospora', verduidelijkt Thomas Dijkstra, specialist rundergezondheid van de GD. Tot nu toe werden enkel de hond en de prairiehond (VS en Canada) als eindgastheer aangetoond.

Waar in eerste instantie gedacht werd dat honden enkel door het eten van geaborteerde vruchten besmet werden, zijn de meningen van onderzoekers al langere tijd herzien. Het eten van besmette nageboorte door honden wees immers uit dat elk van hen na ongeveer tien dagen besmette eitjes ging uitscheiden en dat gedurende een periode van drie weken. Na verloop van tijd ble-

ken besmette honden in de mogelijkheid om later opnieuw eitjes uit te scheiden. De inzichten inzake de overdracht van de Neosporabesmetting bij de hond lopen intussen nog een stuk verder. De parasiet komt in ingekapselde vorm immers in diverse spierweefsels voor. Dijkstra: 'Honden kunnen ook door het eten van slachtafval of ander besmet vlees met Neospora in contact komen, wat een bijkomend risico voor de burgerhond betekent.'

abonnement is vergelijkbaar met de 22,7 procent die blijkt uit de specifieke monitoring', verduidelijkt Thomas Dijkstra, specialist rundergezondheid bij de GD. De onderzoeker ziet voorlopig een te bemoedigende trend bij het aantal verwerpingen door Neospora. 'Waar bij verworpen vruchten vroeger tussen 15 en 20 procent Neospora werd vastgesteld, ligt dat aantal nu tussen 14 en 17 procent. Bij de verworpen vruchten kunnen we dus voorzichtig besluiten dat er sprake is van een lager aantal Neosporabesmettingen.' Spreken van een daling vindt Dijkstra vooralsnog te voorbarig. 'Je kunt wel stellen dat het aantal niet toeneemt. Veehouders zijn dus bewust met de problematiek bezig.'

Bij het bloedonderzoek op verwerpers komen hogere cijfers aan het licht. Daar kent 28 procent voor een positieve bloedtest. 'Bij de bloedonderzoeken is altijd sprake van een overdiagnose', verklaart Dijkstra. 'Verwerpen gebeurt niet noodzakelijk door de Neosporabesmetting. Ondanks de aanwezigheid van de parasiet hoeft die niet de reden te zijn tot verwerpen.'

Meer in het westen

Opvallend is de regionale diversiteit in het aantal Neosporabesmette bedrijven. In het westen van Nederland is een groter aantal melkveebedrijven met Neospora, zo blijkt uit recent onderzoek (tabel 1). 'Dit zou verklaard kunnen worden door een hogere aanwezigheid van honden. Via slachtafval en ander rauw vlees kunnen ook die besmet raken met de parasiet. Maar je mag niet uit het oog verliezen dat de boerderijhond nog altijd het grootste risico vormt', zegt Thomas Dijkstra.

De boerderijhond vormt ook in het kader van de bestrijding van Neospora de belangrijkste factor. 'Op bedrijven waar Neospora bekend is vormt de hond een risico. Zo zijn op nieuw besmette bedrijven bij de introductie van een nieuwe hond binnen anderhalf jaar duidelijk problemen met verwerpers zichtbaar.' De hond weghouden van de afkalfstal, roosters en voer en op een vaste plaats zijn ontlasting laten doen vormen de belangrijkste schakels in een bestrijdingsplan. Honden op een eventuele besmetting onderzoeken is niet zinvol. 'Niet alle besmette honden vormen afweerstoffen. Geen aangetoonde afweerstoffen wil dus niet zeggen dat de hond ook daadwerkelijk vrij is van de parasiet.'

Om de parasiet efficiënt te bestrijden kan naargelang de besmettingsgraad verschillend gehandeld worden. 'De parasiet al of niet aanpakken is afhankelijk van de problemen veroorzaakt door Neospora op

het besmette bedrijf', stelt Dijkstra. 'Als de boer geen problemen heeft, moet je er ook geen maken. Onze insteek is de Neosporaproblematiek te minimaliseren. Zorg gewoon dat je niet omkomt in de Neospora.' Vandaar ook de insteek van het tankmelkonderzoek. 'Een gunstig resultaat geeft alleen aan dat de besmetting niet erg omvangrijk is en dus voorkomt bij minder dan 15 procent van de melkveestapel.'

De deelnemers aan het tankmelkabonnement die na verloop van tijd positief testen op de aanwezigheid van Neospora, lijken in de meeste gevallen de problematiek aan te pakken. 'Ongeveer negentig procent van de bedrijven met een ongunstige tankmelkuitslag doet mee aan vervolgacties', stelt Dijkstra. 'Bij melkvee kun je als veehouder de verwerpersproblematiek nauw opvolgen, want je ziet dagelijks het vee.' Wanneer op een totaal van vijf verwerpers sprake is van ten minste drie Neosporabesmettingen, vormt volledig screenen van het bedrijf de volgende stap. 'Op die manier kun je kijken naar de besmettingslijnen. Lopen die verticaal of horizontaal? Afhankelijk van de besmettingsgraad kan dan gekozen worden voor een verschillende aanpak.'

Geen genezing mogelijk

Verdere onderzoeken moeten in de toekomst nog meer duidelijkheid rond de problematiek scheppen. Naar de bestrijding van de parasiet startte kort geleden een project in Nederland. 'Half oktober is ook gestart met de eerste vaccinatieproef tegen Neospora. Pas tegen eind 2006 worden de eerste resultaten daarvan verwacht.' Genezing van de besmette dieren is vandaag nog niet aan de orde voor de met Neospora besmette dieren. Er bestaan op de markt wel medicijnen tegen de vrijlevende vorm van Neospora. Dijkstra verwacht weinig in die richting: 'De parasiet kapselt zich in de lichaamsweefsels in, wat een bijkomende moeilijkheid vormt bij het toepassen van geneesmiddelen.'

Toch stippelt Dijkstra geen traject uit dat moet eindigen in Neospora-vrije bedrijven. 'Zorg gewoon dat je van de verwerpersproblemen af komt', stelt de GD-onderzoeker. 'Onze insteek is om het probleem te minimaliseren.' Dijkstra stelt het eenvoudig: 'Houd de vinger aan de pols.'

Annelies Debergh

Tabel 1 – Percentage bedrijven in onderzoek en percentage positieve (geïnfecteerde) bedrijven per regio in het Neospora-onderzoek op overige rundveebedrijven (bron: specifieke monitoring 2004)

regio	bedrijven gehele onderzoek		positief geteste (geïnfecteerde) bedrijven	
	aantal	percentage	aantal	percentage
Noord	69	30,4	8	11,6
Oost	79	34,8	10	12,7
West	38	16,7	8	21,1
Zuid	41	18,1	8	19,5
totaal	227	100,0	34	15,3